

Izhaja
1. in 15.
dan vsa-
cega me-
seca.

ZVON

Velja
za celo
leto 3 gl
za tri
mesece
1 gl.

Lepoznanski list.

Leto I.

Na Dunaji 1. junija 1870.

List 11.

S a n j e.

(Dalje.)

Staréjša je zlatolása,
In mило-cvetóčega lica,
Mehkó zvonečega glása,
Prijetna resnóba
Nje polnih ust govorica:
Vsa matere svoje živa podoba.

Visóke sestra je njena rasti,
In kakor vila, tenká čez pas;
A mládo jej lice temnejše gorí,
Temnejše so kite dolzih lás.
Nje ústnice jagode so, ko dozoré,
S poljubom segréle bi mervto sercé.
Odéta s pervótno bliskóto,
Naravna je in misljíva,
A gorka takó in ljubeznjíva,
Da vsacega máhoma k sebi privéze,
Ujáme nehoté ga v mreže.

Trenotje pervo sem ji spoznál,
In da-si duh, zatrepetál.
Oh, mlajšo nekda j ljubíl sem jaz,
Za njó obračal svoj obráz;
A ker je serce moje terpélo
Zaradi njó brez upa,
Takó se meni je v sanjah zdelo,
Izpraznil sem kozarec strupa.

Za stransko mizo sam
Sedí osóren mož,

Kot da ga serd je ali sram
Cvetóčih med svati rož.
Njegova dolga, prihúljenja osoba,
Kosténa, bléda,
Umirajoča ali vzeta iz groba,
Sloní odmaknena v čérni mrak,
Ter neveselo v tlak
Molčéča gléda.

Obernem vanj obráz,
In kakor zdramljen iz sná tačas
Ubozega spoznám človeka!
Bil v dnevih časnega je véka
Med górami kertína,
Med polnim klasjem prazna lát,
Ugnétalen, kot mehka glína,
V to stran ves gladek, v drugo stran osát,
Med pervimi najzadnji Slovenec.
O njem se čulo je govoríti,
Da želel staréjšo sestro dobiti,
Pak ona da gráhov podala mu venec,
Katéríh že mnogo bil je prejél,
Ter da se potém je samec ostati zaklél,
In pogubíti mládo devíco,
Ker njemu odrekla je ročíco;
A predno je maščevanju dušek odperl,
Da hiral je, in večni ženín — umerl.

Toréj tudi njemu na mervtváškem svéti
V temotnem je krají bilo živéti,

** Bratovščin Zagor*

Ka mu na časnem je vretěni
Ljubezen prestigla dneve, kakor meni.
V pokoro snubáškej bolečini
Iměl je to mučilno hladilo,
Da je pri vsakej srečnej ženitnini
Njegovo lice svate strašilo,

Če težo smertno človek od sebe páhne,
Vse čute nekdanje z dušo izdahne;
A vendar meni, kakor bi živel še,
Prešine kostí potrès čudovito mrazen,
Trepèt in groza se na-me uspe,
Ko srečam s pogledom to prikazen.

Zdaj godbe glasovi
Germèč zapojó,
Veseli svatovi
Od mize stekó;
Verstà se zavíje,
Zasukne se ples,
Ljubezen zasíje
Iz iskrih očes.
Telesa teló
Derží se krepkó,
Vsi údije plavajo v slásti,
Ko persi na persih sopé;
Žarnà plamenica
Pohóta in strásti
Odseva iz lica.

(Konec prih.)

Zorin.

XI.

Evelina Zorinovemu prijatelju.

Gospod! Kaj si bode te mislili, ko vam pride to pismo v roke! Čudno se vam bode zdelo. Morebiti se bode te smijali, in če se, saj me ne bode tam. Vaš prijatelj g. Zorin mi je dejal, ko je še z mano govoril, da vam je dobro znano moje ime, če se nij šalil.

Sinoči sem si bila v postelji izmislila in zložila lepo, dolgo pismo; dejala sem, da vas mora geniti; a zjutraj mi je bilo zopet vse iz glave, tako da še začetka nijsem vedela. Zdaj vam na ravnost pišem, kakor mi pride na misel. V šoli smo se učili pisma pisati za vsako priliko, in dejali so mi, da dobro pišem; ali ko je treba res komu pisati, vidim, da je vse drugače. Rada bi vam bila pisala v vašem jeziku, in lahko bi bi bila, ako bi me bil hotel učiti vaš prijatelj, kakor sem ga prosila. A on se je smijal, kakor bi si mislil: kaj bode tak otrok! Samo sem ter tja mi je povedal kako besedo. Skoraj vse sem si zapomnела, ali pisma vendar ne morem z njimi pisati. Vendar čas je začeti, da mi ne bode te nevoljni.

G. Zorin je zopet pri nas. A kakšen se je vernil! Ves drugačen, ves spremenjen! Šel je bil, nič ne vemo kam, na nagloma; dolgo ga nij bilo nazaj. O ko bi ga videli, kakšen je zdaj, v serce bi se vam smilil, saj ste njegov prijatelj! Mama pravijo, da je hudo bolan, ali da se mu je kaka velika nesreča zgodila. Tudi jaz mislim tako, vendar bi dejala prej, da ga je kaka nesreča zadela, a bog vé, kaka! Ko bi človek vsaj vedel, ali besede nij izpraviti iz njega. Ves bled je in sterhél. O kako vesel je bil prej; kako rad je govoril z mamo in z menoj! Šalil se je z menoj, pripovedoval mi je tako lepe stvari, da vam ne morem povedati; tudi mene je prijazno poslušal, in smijal se je, kader sem kaj posebno neumnega povedala! Zdaj molči, besede nij iz njega. Komaj me pogleda, kakor bi me ne poznal, in vendar me je prej tako rad imel! Po cèle ure sedí molčeč, potem začne pisati; ko je nekaj časa pisal, zopet vse razterga — in začne hoditi gori in doli po sobi, da se vse trese, ter sam sè sabo govori; a nazadnje se zgruzi na stol ter si zakrije obraz z obema rokama. Gotovo se joka sirota, da-si mu nijsem še videla solznih očij. Jaz si ne morem kaj, večkrat grem k njemu pogledat, ker se mi tako smili. Nič ne izpregovorí; mislim, da me komaj vidi. O, da bi mu mogla pomagati, vsaj malo potolažiti ga! Da bi vsaj govoril! Vse zastonj.

Gospod! Ko bi vas mogla pregovoriti — pridite, pridite, če vam je moči, a hitro! Saj ga imate radi, in on vas ima rad. Vas bi gotovo poslušal, vam bi povedal in potožil, kar ga teži! Zakaj ste pa njegov prijatelj?

Upam, da vas moje pismo najde. Napis mu naredim, kakoršen sem videla na g. Zorinovih pismih.

Še enkrat vas prosim: gospod, pridite, če vam je mogoče, otmíte svojega prijatelja! Ne zamerite mi moje prederznosti, in imejte potrpljenje z mojim pisanjem.

Evelina.

Julijeta Zorinu.

Dragi gospod! Bog daj, da bi vas našlo moje pismo. Pri odhodu nam nijste povedali, in nikdo se vas nij derznil vprašati, kam greste. Pišem vam v vaše staro stanovanje, ker upam, da se vendar zopet še tja povernete.

O dragi gospod, pri nas je žalostno, žalostno, odkar ste nas tako nagloma zapustili! Dela je hudo bolna. V strašnih vročinah leži, in kader ji je najhuje, ne pozna ni očeta ni zdravnika ni mene. Jaz se ne ganem od njene postelje. Zdaj, ko vam pišem te verstice, zatisnila je sirota za nekoliko časa oči; morebiti malo zadremlje. Bog ji daj sladek počitek, saj ga je sirota potrebna!

Ko bi jo videli, kako je lepa, žalostno lepa, ko tako mirno leži! Divjaka bi moral omečiti ta pogled! In kako terpi! Angelj bi ne mogel poterpežljivejši biti! Niti z eno samo besedo ne potoži svojih bolečin. Komaj da zdaj pa zdaj tih, kratek zdihljaj naznanja, kaj terpi. Kako

mi je hudo, ko jo vidim v taci bolečinah, pa ji ne morem pomagati, tega vam dopovedati ne morem.

Kake prikazni ima! Zdaj se vidi v nevestni obleki pred oltarjem. »Ne, ne!« — zakriči naenkrat sè strašnim glasom — »nikedar, nikedar!« In kakor bi si hotela nevestni venec stergati z glave, začne si z obema rokama neusmiljeno ruvati lasé, da ji moram siloma roke deržati, dokler se ne upokoji. Čez nekaj časa začne: »Julijeta! Ali grešz mano? Pojdi ga iskat križem svet, pojdivi, da ga najdevi.« In moram ji obé-tati, da pojdem z njo, ter delati na videz, kakor bi pripravljala, česar je treba na pot.

Zdaj se ji zopet zdi, da ste se vernili k njej, da stojíte poleg njene postelje. Sladko se nasmehne ter vam podaje izpod odeje blede ročico, in govori: »torej si vendar prišel; o saj sem vedela, da me ne zapustiš, da ne moreš živeti brez mene, brez svoje Dele! Vidiš, Julijeta, kaj nijsem dejala, da pride nazaj? Pojdi, ljuba moja, pojdi in ustopi se zunaj pred vrata, da kedo ne pride ter mi ga ne splaši; kakor golobček bi mi zletel, in nikedar več bi ga ne bilo nazaj! — O Milan, kako sem srečna! Sèm k mojemu zgjavju sedi, da govoriva malo, kako lepo je bilo neke-daj, dolgo, dolgo je že, v srečnih otročjih letih!« Pa hipoma ji pride druga strašna podoba — bog nas obvaruj nesreče! da so vas iz vode potegnili, ter mertvega prinesli k njej! Začne popisovati, da se človeku serce terga, kako vas po mertvaški napravlja ter z belimi cveticami venča. — »Glej ga, Julijeta, pravi, kak lep merlič! a ne smete mi ga vzeti in odnesti v merzlo zemljo. Malo še počakajte, skoraj, skoraj umerjem tudi jaz, in ponesete naju skupaj, da bodeva skupaj ležala. — O kako mi je lahko!« — Potlej umolkne, mirna leži, in komaj je čuti, da diha; tako, da me groza obide.

Ravno se je prebudila. — —

Zdaj je zopet mirna. Vprašala me je, kaj pišem. Nijsem se ji upala resnice povedati. Ko bi vedela komu pišem! Potem me je pro-sila, naj ji prinesem papirja in pero, da vam bi pisala. Ko ji podam res pero v roko, sirota nij imela moči, da bi ga deržala.

Gospod Duvallon so vsi pobiti; človek mora imeti usmiljenje z njimi. Po cele ure presede poleg njene postelje, n komaj jih pregovo-rimo, da gredo po noči malo počivat.

Zdaj se mi zdi, da ji je že malo bolje, da torej še nijsmo izgubili vsega upanja.

O gospod, kako je bilo lepo, ko ste bili še pri nas! Ne smem se spominjati srečnega časa, prehudo mi je pri serci! Kako srečna je bila Dela, kako živa in vesela, kakor nikedar proprej! In jaz, — od strani sem stala, gledala jo ter veselila se njene sreče. Pa kaj pravim! Srečna, presrečna sem bila tudi jaz — kako bi ne bila? Bivati sem smela na vaši strani, poslušati vas, govoriti z vami; kako dobri, kako prijazni ste bili z menoj! Kaj si morem, kaj si smem želeti več? O gospod, ne zamerite, da tako govorim! Bog v nebesih mi je priča, da nijsem mislila nase, da sem svoji prijateljici privoščila srečo iz vsega svojega serca. Saj kedo bi je pa bil vrednejši od nje?

Pa kam sem zabrêla? Káko pravico imam o sebi govoriti? — Zakaj vam celó pišem? Ali bi ne bilo bolje, da bi molčala? Morebiti, a jaz ne morem drugače. Bog mi odpusti, če pride kaj napačnega iz tega! Kaj vam čem še reči? Tolažiti vas? Tu je treba tolažbe!

Čas je, da končam! Čegavi so lasje, katere najdete v pismu, tega vam pač nij treba pripovedovati. Odrezala sem jih, ko je počivala, ter položila ji na persi, da je pod njimi tolklo, grelo jih njeno zvesto serce. Vzemite ter imejte jih v česti, kakor najdražjo svetinjo.

Bog vas potolaži, dragi gospod! in vam daj moči, da ne omagate v svoji nesreči. To vam od vsega srca želi Vaša

Julijeta.

Zorin prijatelju.

Še živim. Kako živim in zakaj, ne vem, ne umejem. Navada, sama navada! Saj se tudi ura na steni ne ustavi takoj, če se je poterlo glavno kolo, katero jo goni. Nekoliko časa še maha sem ter tja, na desno, na levo. Čemu? Kazalec stoji, kjer se je ustavil, ko je prenehala goneča moč.

Ali je to, kar čutim, nesreča? Saj še bolečina nij nego praznota, strašna praznota v glavi in serci! Laže bi prenašal najhujšo bolečino, nego to stanje, ki nij niti smert niti življenje, brez volje, brez moči, brez prave zavesti.

Sreča! — Človek hrepení po nji, trudi se zánjo, léta za njo, da mu noge kervavé, da mu sape izmanjka, da pade in obleží. To je življenje! O nespamet in zaslepljenost! Kakor nasajene glave premaganih v pripovedkah ne strašijo pogumnih snubačev lepe kraljičine, da se drug za drugim oslepljeni drevé v gotovo smert, tako tudi človek ne odneha in se ne ustavi v svojem teku za srečo, da-si vidi pot s padšimi posut.

Kje pa ima človek pravico do sreče? Kedo mu jo je obljubil, kedo zagotovil, ko je prišel na svet? Da ima sape v dihanje in hrane v življenje, zadovoljen mora biti in vesel; zahtevati več, to je prederznost.

In vendar, kako blizu sreče sem bil že jaz! Že sem se je skoraj doteknil s svojimi rokami; ko sem jo hotel objeti, pride mi star, neznan mož in prosi me, naj se obrnem in grem ter jo pustim družemu. In obrnem se ter grem. Moje dejanje spada med imenovana blaga dejanja. Zakaj ne čutim v serci tiste sladke zadovoljnosti, s katero, pravijo, da se dobro delo samo plačuje?

Ne buduj se mi, ljubi moj, da tako brezbožno govorim. Zdi se mi, da imam vendar malo izgovora pred najostrejšim sodnikom, če mi uide grenka beseda. Saj je bila edina. Včeraj sem bil čez dolgo časa spet enkrat v Louvru. Nijsem šel iskat tolažbe, dejal sem, da se vendar malo razmislim. Vse zastonj! Merzlo, mrtvo so me sè stene gledale znane podobe, nekedaj moje veselje! Torej je resnično, da ne vidimo stvari, kakoršne so same na sebi. Lepota je v nas, iz sebe jo pokladamo v zunanje stvari. V mojem serci je razderta lepota, mir pokončau!

Od tod moram iti, in pojdem, kakor se malo okrepčam, ker oslabljen sem tudi telesno, — morebiti že jutri. Kaj bi tajil? Ne upam si prav; izkušnjava je močna in mlado je še moje junaštvo. Dal sem svojo besedo. Kaj je beseda? Nepremišljeno si jo dal; nikdo nij imel pravice zahtevati je od tebe! O serce je nevaren modrèc; izgubljen je, kedor ga posluša. Zato pojdem.

Izbudilo se mi je hrepenenje, da vidim še enkrat svoj rojstveni kraj. In vendar se bojim, verniti se domú. Vse bode spremenjeno, vse mi neznano, tuje. Nikdo me ne bode poznal, malokedo se me temno še spominjal iz nekedanjih časov. Tu mi bode še le živo stopilo pred oči, ko bodem videl vsacega na svojem mesti, kako izgubljeno je moje življenje! Tujec sem povsod, nikjer domá. Tuj mi je celó svoj dom; in vendar me žene, da ga vidim še enkrat. Tako se zibljem med strahom in željami, ter denes ne vem, kaj se jutri zgodi.

Boris Mirán.

L i p e.

Povest.

IX.

(Dalje in konec)

V mlinu na Rodovji utihne pogovor, ko na dvorišči stari pes začne verigo tergati in serdito lajati. Voz je bil tu, ki je gospodarja iz tujega pripeljal. Mož in žena tečeta ven sè svetilnico. Pozdraviti se je moral, da-si sta želela, naj bi bil ostal v daljni deželi.

Gospod, katerega je jima oskerbnik za gospodarja pokazal, in kateremu sta ponižno hotela roko poljubiti, nij bil podoben Lipetu, kakor sta ga nekedaj poznala. Postava je bila širja, obraz zarujavèl in porasten. Govoriti nij hotel ž njima, same nekatere stvari je vprašal, o katerih je oskerbnik odgovarjal. Slaba známenja.

Po večerji je bil oskerbnik odšel. Novi gospodar na Rodovji menda nij mislil iti spat, kajti videlo se je zdaj to zdaj ono okno razsvetljeno.

Lipe je imel dovolj misliti. V očetovo hišo, katero je v mladosti zapustil, vernil se je zdaj kot mož. Oče več ne gospoduje tu; sam je, izpremenjeno je vse ter najbolj on sam. Menil je nekdaj odhajáje, da se verne skoraj ali nikoli. Vernil se je na telesu zdrav, in na duhu? — Oh, ta se je tudi predrugačil. Izkušnje raznoverstne so ga imele v uku, življenje, kakoršno je, bilo se mu je razgernilo, in videl je, da nij od njega dobil tega, česar je pričakoval in česar si je želel. Imel je lepo imovíno, lepo ženo. Ta je zdaj mrtva, in ž njo mrtva njena duša. Pred óči mu stópi spomin rajne lepe žene, v daljnem pokopane. Toda nobene solze mu nij bilo v oko, in nje spomin je izpodrinila hitro povzeta druga misel. Naj v miru počiva ona, ki mu je overgla vero, da v lepem telesu biva lepa duša, da lepa beseda kaže lepo serce.

Sam! Iz svojega zakona nij Filip Rodovščak imel nič otrok. Drugič ženiti se so ga pač pridobljeni znanzi silili. A on že nij upal ljudem, niti sreči. In zdaj je bil tukaj. Čemu? Obdelovati zemljo, iz nje dobivati ter množiti svoje imenje! Ubijati se in truditi, veselje imeti nad rastjo, ter nevoljo nad sušo in točo in živinsko kugo! Čemu? Da nekedaj, kader se postara, tuji ljudje, ljudje sè samo sebičnostjo v serci stopijo pred njegovo posteljo, čakáje poslednjega izdiha, da poberó, kar je pridobil, od čevljev izpod postelje do tolarja v omari?

Kako lepo življenje in lepo srečo si je bilo zmalalo mlado serce, ko je še oče živel in je on odrastel pohajal okrog doma, pol neveden in nedolžen, poln upanja in zadovoljnosti! Ali nij moglo drugače biti? Da.

Pa vendar ne. On nij bil kriv, da se je odtergal od rojstvenega kraja, od kraja svojega mladostnega upanja. Moralo je tako priti. A lepa je bila mladost in lepa je bila — deklica, za katero je serce gorelo.

Kako je ž njo? Kje je? Živi li še, srečna, ali morebiti je tudi njeno serce ogrenilo življenje?

Pozno je bilo že po noči, ko je mlinar moral teči še enkrat v staro klet. „Bog! kako žejen je gospod prišel. Menda tam, kjer je bil, nemajo vina“ mislil je, steklenico na mizo postavljaše. Gospod izpregovori zdaj na prvo ž njim, veli mu sésti in ga izprašuje o tem in onem človeku po okolici. Mlinar je štel vse po redu, kedo je še živ, kedo je umrl, kedo obogatel, kedo na nič prišel. In videč, da se gospod nekedanjih znancev še spominja, pride do poguma, svoj stol bliže primakne in takoj za-se eno dobro besedo založi, pripovedujoč, kako je gospoda poznal, ko je še nosil hlače in suknjo sceloma narejene, kako se je v njegovem mlinu izučil in je že tako privajen hiše, da bi mu bilo težko pri serci, ako bi moral proč iti. Gospod ga s kratka umiri, da mu ne bode treba odhajati, in vpraša dalje, kaj je z učiteljem Gonobo.

„Umerl“ — odgovori mlinar. „Njegova žena je zdaj sirota. Dvoje otrok, malo kruha.“

Filip je mislil, da vé dovolj. Njegova žena! Ta je mogla samo ona biti, deklica njegove mladosti. Ali mlinarja nij mogel dalje izpraševati. Odpravi ga.

V sobici, kjer je nekedaj kot mladenič spal, najde vse, kakor je bil pustil. Še nekaj pisem je ležalo v predalu male omare. Bilo je tudi pismo, katero je nekedaj on sam pisal a ne odposlal. Ko je čital sam svoje misli, pisane pred leti, zdel se je sam sebi tuj, in otožen nasmèh mu zaigra okrog usten. Bila so tudi še nekatere pisma od nje. Čita nekatere verste, a skoraj odloži. Pisala je nekedaj, tu stoji še zdaj: „ti me umoriš, ako me pozabiš, življenje je samo s teboj življenje, drug človek v mojem serci in na moji strani je nemogoč.“ Kako dolgo je bilo to? Tak je svet, in taki smo mi! Lažemo svojemu sercu in verujemo sami sebi.

X.

Župnik v tergu je bil star pameten mož. Poznal je vse ljudi svoje fare in na Rodovji je bil nekedaj pogostoma v hiši. Nekaj tednov po prihodu Filipovem se je na vabilo oglasil zopet. Videti je hotel svojega nekedanjega učenca, ker čudil se je, kako je mogoče, da bi se bil iz veselega Lipeta naredil preresen samotarsk mož, ki se jako malo bávi z ljudmi. Govorila sta mnogo o rajnem očetu, in Lipe je zvedel mnogo-kaj, česar oče mlademu sinu nij povédal. Vendar o tem samo nij hotel govoriti. Hitro se je bil samotnega Rodovja naveličal, in namerjaval je zopet oditi iz dežele. Prej je vendar hotel z župnikovo pomočjo dobro delo storiti, ali kakor je menil, nekoliko poslednje dolžnosti izpolniti. Hvaležen je bil deklici za tista — morda edina — srečna trenotja, kar jih je v mladosti v njeni ljubezni imel. In zdaj je slišal, da je vdova in v tiski. On je imel dovolj. Župnik je čul stermeč njegovo ponudbo, in rekel: »učiteljeva vdova je res sirota, a ne mnogo prida ženska. Če hočete darovati, storite kaj za otroke. Ženska je kriva, da je učitelj Gonoba imétek izgubil in umerl!«

Zdaj je Filip stermel. Kako bi to mogoče bilo! Župnik, star mož, pa bi lagal? Nekaj hipov je Rodovščak nem sedel, že je roko stegnul po novcih na mizi ležečih. V njeno poštenje, njeno dobroto je veroval tudi v spominu na-njo iz daljnega. Videti je nij hotel, a skrivaj pomagati. In vredna nij?

»Kedaj je njena mati umerla? vpraša.

»Še živi, ali ste jo poznali? To je čudno, ker nij iz tega kraja. In očeta ima tudi še«.

»Očeta? To nij mogoče! Ali — morda se motim, nij se li učitelj Gonoba ženil pri hčeri Križanove vdove?«

»A ne! Kedo vam je to pravil? To je poštena i spoštovanja vredna deklica. Le škoda za njo, da nij dobra gospodinja in dobra mati postala. Sama živi. Mati jej je umerla, ona je nekaj po sorodnikih podedovala. Imela je pred leti več snubačev, vzela nij nobenega. Čudna ženska. Ona dela mnogo za uboge, in baš otrokom, za katere ste vi po zmoti, kakor se mi zdaj zdi, mislili skerbeti, tem je ona dobra botra«.

Torej je bilo vse drugače, nego je Lipe mislil. Župnik je ugibal z njegovega obraza, kolikor ga zakrival nij, ali bi izgovoril ali ne, kar mu je na jeziku. Mož je bil navajen, na ravnost govoriti, vendar se tu nij upal. Vpraša nekaj strahoma samo to: »vi ste jo nekedaj poznali?«

»Da!« Lipe z dlanjo počasi čez obraz potegne.

»Lepa deklica je bila.«

Vendar o tem razgovor nij hotel napredovati. Lipe je utihnil in župniku je bilo odhajati.

XI.

V loncih so rastle cvetlice na obeh oknih male sobe. Za njih rast samó je imela Mari skerbeti in je skerbela. Sicer nij bilo nič živega, nič rastočega na svetu, na kar bi še bilo njeno serce navezano. Vse, kar je bilo nekedaj svoje korenine v njé serce zasadilo, bilo

je mrtvo; samo cvetice so jo ljubile, ker so rasle veselo ter lepo dišale. Da, mati je bila mrtva in na njen grob je kanila že mnogotera solza, kajti ona in ona sama jo je ljubila. A on, čegar je nekelej bilo serce?

Videla ga je, že večkrat, v nedeljo v cerkvi. Spoznala ga takoj nij; ljudje so rekli, da je on. Ljudje so rekli, da se je po njej oziral; govorili so še več in pripovedovali o njem posebno njej radi. Ona je govorila, da jej to nij nič mari, in prav merzlo se je držala. Saj so bile sanje, in pozabljene? — A zakaj se ne more čisto iz spomina izbrisati, kar se hoče, kar bi se izbrisalo rado! Zakaj se vrača po dolzem, dolzem času zopet spomin, ki je neprijeten, če tudi se tiče prijetnejših stvari?

Tako si je mislila, sloneč na policiici pri oknu. Zunaj se je solnce v zahod topilo in poslednji odsev je njeno obličje razsvetljeval. Bilo je izpremenjeno: leta so bila na láhko a neutájno zapustila nekoliko sledú, in to kar je preterpela duša, pregnalo je bilo cvet pervega razvoja. Ker se je bilo serce utešilo, ko je menilo, da je od sveta prejelo vse, kar mu je providnost odmerila, mislila je deklica, da je njeno serce póstarno in póstarna ona sama. A bil je baš ta duševni mir, ki se je razlival po njenem obrazu ter jej dajal neko drugo mladost nego je óna, katero jej je kratil čas.

Zdajci skozi okno vidi blížati se moža. Filip je; na ravnost gre proti njeni hiši. Ona vstane, kri jej stopa v glavo. Kaj hoče tù, zdaj, on! Govoriti ž njim! Kako? — Strežajki velí reči, da je nij doma.

A pol ure pozneje pride kesanje, da si je pomagala z lažjó. Zakaj bi se ogibala, mirno z óči v óči vprašati ga, kaj hoče, — ona, kí si nema ničesa očitati, a njemu, ki nij — — ne, tudi on ne more hudoben človek biti! Oduščeno mu je bilo že zdavnaj. Morebiti je bila kriva ženska radovednost, kaj bi on rad? Morebiti je bilo krivo še kaj drugega, da je bil sklep v drugič storjen: ne ogibati se ga, če pride.

In prišel je.

Stara dekla, ki je dolgo že pri Križanovi Mariji služila, sešla se je drugo nedeljo sè starcem, ki je na Rodovji pastir bil, a zdaj v vasi osóbnkóval. Ker sta bila oba gluha, vpila sta oba. Ona je hotela, da bi se pastir Peter čudil, a Peter je dejal, da se treba nij.

Starka je namreč pripovedovala, kako je novi gospod iz Rodovja prišel „k nam“, kako je ona skozi ključanico videla, da sta dolgo govorila gospod in njena gospíca, da jo je nazadnje za roko prijel in da je od veselja jokala. Od zdaj pak je vedno pri njej. In za gotovo je slišati, da bode skoraj oklic.

J. Jurčič.

Moje nade.

Pómlad serčno zažclena,
Kje je tvoj obetan cvet?
Kam, o kam ste se iztekli,
Nade mladih let?

Upal sem, oh, dolgo upal,
Nada, zdaj le zgini, le;
Več slepílnih žarkov tvojih
Nečem píti, ne!

Pómlad kmalu, kmalu mine,
Cvetke pa še ne cvetó;
Pómlad nij cvetic rodila,
Mar jih zima bo?

Pómlad, živo zaželéna!
Kje je tvoje cvetje, kje?
Rano nade dóbe mlade,
Zginile ste vé.

R. G.

Žila — premôgova.

(Dalje in konec.)

Lipovščak hodi v tem pridno pogledovat, če se kaj dobro redi žila premôgova; pa tudi sam na tihoma premišljuje, česa prav za prav bi se najbolje poprijel po sedaj, ker skoraj poreče: „Z bogom, moj ljubi cesar!“ Volitev oziroma na svoje zdanje nežne razmere mu ne more biti pretežka. Pa res, kerčmar bode! Zakaj bi pa ne bil? Saj je to gotovo prijetno stališče: imeti svojo klet z dobrimi vini in sam pokušat ga hodit kar na pipo najboljšo; imeti izverstno kuhinjo, iz katere pečenke duh tako vabljivo šegeta v nos; imeti gostí, vesele znance in prave prijatelje dan na dan in še po noči okolo sebe, da človeku odganjajo dolg čas; imeti — verhu tega v svoji hiši ljubo ženico, ki je temu vsemu že od mladih nog vajena, in, kar je pglavitno na njej, ki tako ljubi njega! Kaj potlej to nij najlepše življenje? Prava prismoda bi bil, ako bi samo mislil na družega kaj. „Da, kerčmaril, točil ga bodem! — hevreka!“ šepetne radostno pred sé in malo trše klepetne s podplat-
tom ob tla.

„Jaz pa bil!“ zavpije Brinovščak, stopivši izza občestnega germa v večernem pomraku.

„Lej ga! Kaj pa ti tû? Ali se vedriš?“

„Kedaj sem že veder! Ali še od onega večera po tisti primaki pa me res ima taka letinska suša, da sem prišel malo na večerno roso; pa vem, da še najbolje bi mi délo nekaj pohlevne plohe. — Na, kaj se res šalim? Lipovščak, prav nalašč ti prihajam naproti. Take pa še ne! Lipovščak skáči od veselja! Majdela je tvoja, — pri moji duši!“

„Povej, kaj je?“

„Le čakaj! Pred-le sem bil dobro uro ž njo skupaj. Govorila sva samo o tebi. Preveč bi bilo, da bi ti pravil, kako je kar zasedena ná te. Potem pridejo še mati. Jaz jim začnem v misel jemati vse te stvari: žilo premôgovo, tebe, in veš, tako-le bolj od strani jim za poskušnjo tudi dajem izpoznavati, da ti tako ljubiš Majdela ter da bi jo rad: češ kaj porekó? Kaj meniš Lipovščak? Čuj! Pravijo: kakor jaz poznam tega Lipovščaka, to je človek, prav dober, in če je tudi tebi, Majdela, po sreči, jaz nemam ničesar zoper njega. Samo vojaško suknjo bi moral še popred sleči, in pa“ — Lipovščak poslušaj! — „in pa“, pristavijo „da je samo tudi še premôgova žila seznja debela: — naj te kar popelje pred

oltar, če te hoče! Majdela jih pa objame na to okolo vrata! Lipovščak, — pomisli! Se žnja debela — poroka! Ukaj, vriskaj, norec!“

Prepuščamo častitemu bralcu, naj sam, če ga veseli, premišluje Lipovščakovo radost, katera mu je v tistem trenotji molčé topila serce. Čez delj časa hodá se spet še le jasno zavé, da naprem tovarišu méni: „da, ljubi prijatelj, res, zeló sem vesel! Zanesi se na moje besede, da tega ti nikoli ne pozabim! Zdaj — ti veš, da, kako dolgo in daleč sva že z Majdelo, pa práv pravega porazumljenja do dobrega vendar še nij bilo med nama. Ustno nij lahko — odpisala pa tudi še nij.“

„Ali si prismojen: — da bi ti še prisarila? Saj te vidi od glave do nog, vsak dan, še po večkrat! In kaj ti ne pravi milijonkrat več z enim pogledom, nego bi ti v celih polah mogla napisati?“

„To je pač res; denes lepo govoriš, Brinovščak.“

„Menim da, ker jaz tudi temeljito poznam te ljubezenske stvari, da tako z lepa ne kedo. Zató le ne delaj si neumnih željá in skerbij, pa mene poslušaj, kako ti svetujem. Malo katera dekle je v našem mestu, da bi jaz z nje serčnimi potrebami ne bil bolj ali menj v postrežljivi dotiki, in — vsaki se kako steče, pa se tudi Majdela s teboj!“

„Ti tedaj meniš, naj bi jej jaz še ne pisal nič več?“

„Tistega ne pravim; le piši, večkrat jej piši ljubezenska pisma, kar najbolj zaljubljena. To so prava dušna paša vsaki ženski, tako tudi njej.“

Med tem pogovorom prideťa v mesto in vstopita, kjer je bila prva smréka

V malo dnevih potem Lipovščakova skrivnost že roma iz ust do ust po vsem mestu K*. Pribiraje si potoma vsakojakih slaščic, sreča, kakor romarica s pozlačenim odpustkom, precéj šegavo nališpana tudi Lipovščaka. Ali on v svoji preveliki ljubezni ponižno preziráje spremembo, njej pač po nevoščljivih jezikih pritakneno, ne ustraši se je nič več, nego jo veselo in hlastno sprejme, kakor kak pastir ljubo ovčico, kedar se mu po dolgih križempotih spet verne. In še ne poprašuje, kedo jej je tako lepo pomagal na dan: saj zdaj — naj ves svet vé, da Lipovščak in Majdela sta eno!

Da, po sedáj nij več, da bi se Lipovščak mudil s takimi praznimi malenkostmi. Premôgova žila se mu hitro redi, in kolikor palcev mu je treba se žive vere v nje prihodnjo, pretežko pričakovano debelost, za toliko sežnjev mu jo njega terdno upanje že preseza. S kratka, bliža se svojemu zaželenemu kocu, kakor po vetru.

V tej naglici na vse strani, ne vé, čemú bi poprej kaj.

Pervo se mu potrebno zdi, da ljubljeni Majdela po Brinovščakovem nasvétu pospiše še nekaj pisem, „da se ta težeča, vedno še nekoliko meglena jasnost med njima po polnem razvedrí, sploh, da se že vendar do dobrega pogodi ž njo, predno premôgova žila, nenadoma sežnja debela, dá blaženo znamenje oklicu i t. d.“ S tem, ki se tiče njegovih zlasti dušnih težav, daje si opravljati po noči; a kar se dostaje dejanske priprave njegovi milejši prihodnosti, to pridno preskerbéva po dnevi. Zatorej izkuša posebno, kako bi njega bodoča firma takoj v prvem

trenotji že prišla v dobro ime. V ta namen pridno povprašuje: kateri pekár peče najboljši kruh, kateri mesar kolje najboljšo živino, kateri steklár prodaje najčednejšo steklenino, in ko pozve vse to ter po vsem, česar še treba, da pojde s kerčmarjenjem dobro izpod rok, pogodi se z najboljšimi tvoritelji na „mož besedo“ za prihodnji čas. Proti večeru komaj časa dobi, da berž pohiti vèn iz mesta, premerjat premôgovo žilo in spotoma tudi oglasit se h krojaču: kako da mu že ne naredi meščanske oprave, katero mu je bil kedáj že delati dal? Za mraka potlej vès spehan priteče nazaj v mesto, in oznanjuje svojim prijateljem že od daleč, koliko žili še manjka do sežnja — toliko palcev namreč, kolikor jim perstov na obeh povzdignenih rokah ne kaže raztegnenih. Dolgo v noč potem presede va pri Gostnïku, pripovedujôc vsacemu, kedor ga hoče poslušati: kako debela je premôgova žila, ter kako je premôgova žila — debela! i. t. d.

Necega večera vidi Brinovščak, kako, kakor na perotih, prileti proti njemu Lipovščak po mestni ulici, — na obeh rokah vse perste po konci in tudi še nos in brado kvišku deržeč — dvanajst!

„Živio! — umejem — sežnja debela!“ tako kliče leži Brinovščak Lipovščaku okolo vrata — da bi človek moral jokati, komur bi se ljubilo. In bog vé, doklé bi si bila ležala tako na sercih, ako bi se ne bil vselej previdni Brinovščak spomnel, da bi ta nenadni ogenj utegnil kako kvaro delati, da bi torej dobro bilo, malo ga pogasiti. Temu nasvetu se Lipovščak tem rajši podverže, ker se prvič tudi on v tem po polnem ž njim zлага, in drugič je tudi njega samega terdna volja, da ta dan tolike sreče nekoliko podaljša v noč sebi in svojim prijateljem na spomin in veselo zabavo pri bleščeči kupici slavnoznane, zdrave Gostnïkove kapljice. In res, že polunoči, a še ga je na vse duške, da tonejo serca in miza — na zdravje vsem, posebno žili premôgovi!

Brinovščak o tej priliki požene tudi s premogom podkurjen slovesen govor, da po vsi pivnici diši po samem premogu.

Predno se tako s premogom prekajeno društvo razide, povabi Lipovščak vse pričujoče, in še posebno Gostnïkove, naj izvolijo jutri ž njim iti pogledat premôgovo tvorilšče. Vsi radovoljno obljubijo, celó kerčmarjeva mati rekó, da če bode lepo vreme, naj pojde, kdor hoče domačih, tja doli.

Lepo in prijazno sije soluce drugi dan po polu dné, ko se povabljen družba napóti vèn iz mesta po cesti med zelenim poljem proti premôgovi jami.

Nad njivami prepeva škerjanec radostno alelujo, kakor bi hotel reči: „serce v višave, Lipovščak!“ Tam na bližnjem hribci z gostega bukovega perja kuka pa kukavica. Kako vse pomenljivo! Tudi Lipovščak res v vsem svojem življenji še nikoli nij bil tako srečen, tako povzdinenega serca, kot denes, po toliko letih spet enkrat v meščanski obleki. —

Majdelo, katero so zopet nekaki uroki zaderžali domá, imel bi bil pač tudi še serčno rad sebi na strani, pa — „saj jutri stopiš pred očeta in mater, pa jima lepo brez ovinkov na ravnost odkriješ svoje misli in

želje, česar že komaj čakajo! — In potlej pojdemo na ženitovanje!“ tolaži ga Brinovščak, da se tudi on res pomiri po polnem.

„Kje misliš, da potlej malo ostanemo?“ vpraša ga še zelo skerbno.

„V prvi, pod znamenjem, pri cesti, kjer imajo prostoren, hladen vert z mizami. Naročil sem bil že včeraj nekaj priprave.“

„Izverstno! Taka soparica — meni se že zeva od žeje“, toži Brinovščak.

Skoraj pride društvo do omenjene kerčme. Na eni klopi tam na vertu sloni delaven možak in dremlje. Tik njega rovnica, zasajena v tla. Lipovščak takoj spozná svojega najboljšega kopača iz premôgove jame. —

„Nu, mož! kaj ste že jenjali denes?“ vpraša Lipovščak glasno, da nagovorjeni človek debelo pogleda.

„Nu, kaj že počivate za denes?“ ponovi še enkrat.

Delavec počasi zleze po konci: „gospod Lipovščak!“ pravi „— za denes in za vselej!“

„Kako? ali ste morebiti izboleli?“

„Hvala bogu! jaz sem zdrav, a žilo je davi sušica vzela!“

„Kako, — kaj ménite?“

„Kaj bi ménil, žali bog! Kakor vam pripovedujem: potekla je premôgova žila, konec je je, nikjer je nič več nij, naj maha človek za njo, dokler če in kamor če, nij je, — žila je šla!“

Lipovščak stoji, kakor okamenél! Kako — kaj? Saj ne vé, kaj bi? Morebiti sanja?

Vse društvo molčé stermi.

„Da, gospod Lipovščak! meni je res kaj zelo žal, pa — kar je, to je, žile premôgove nij, ko je nij!“

Še le čez dalje časa se oglasi Brinovščak in obrnen proti Lipovščaku, skoraj medlemu, reče: „nič, Lipovščak, nič se tako ne grizi, saj je še kje kakšna žila — premogova!“ a potlej, precéj tožno oziráje se po praznih mizah, na katerih naj bi se bliskotála krepčeválna tekočina, pristavi: „prekleta je res žalostno — vendar se moram smijati!“

Čestiti bralec iz te resnične dogodbe vidi resnico starega prigo-vora: „Ne pij na medvedovo kožo ali — premôgovo žilo!“

J. Ogrinec.

Klasične podo-be.

III. Pri Kritonu.

(Dalje.)

Politrilides (sam.) O priserčne, zlate moje pesemce, objemam vas, poljubljam vas. Serce se mi smehlja od veselja, ko vas pogledam, kakor mlademu očetu, ko mu pervorojenca v naročje položé.

O kako bodo stermeli, ko jih bodo čitali natisnene, pa pisali bodo po vseh časnikih: nova, zlata doba je napočila naši literaturi! — in po

ulicah bodo s perstom kazali za mano : vidiš ga, tam le gre! Pa deklice me bodo eramežljivo-poželjivo pogledovale ter izdihovale: o srečna, katero si je izvolil! Da bi jaz imela tacega ljubega.!

Ali prizadele so mi mnogo truda; nekatero noč sem prečul, ko je smerčalo vse okrog mene, ter po vroči postelji se metáje stikov iskal. Ko bi bil v kozarec prestregel vse potne kaplje, kar sem jih prelil pri delu, lepa merica bi jih bila. Res: „težavna so Parnasa pota!“

Največ mi je prizadejal sonetni venec. Treba mi ga je bilo, kakor slepcu vida. Kaj so pesmi pri nas brez sonetnega venca! Ali kako ga začeti? Hodil sem okrog njega, kakor mačka okrog vrele kaše, nijsem vedel, od katere strani bi se ga poprijél. Kar se tiče stikov, tu pač nij bilo mnogo premisleka: „ile, ale, ice, fje,“ vnes kak: „eče, oje,“ saj dalje bi se ne upal. Tudi misel mi nij delala toliko skrbi; samo da ima človek stike skupaj in da začne, potem gre že kako.

A zdaj je vsega truda konec. Sonetni venec je zveržen in skerpan, tako da mu pičice ne manjka! Še celó njeno ime sem vpel vanj, kar je bilo pa že hudičevo delo.

Dijogenes pride.

Dij. O gospod Politrilides, dober dan! Kaj ste že tukaj?

Pol. Molčite, molčite, ne delajte tacega ropota; bolj polagoma govorite; gospod Kriton spé; pazite, da jih ne zbudite.

Dij. Kaj pa da! Še tega mi je bilo treba! Kaj je po noči delal? Doklé bode še smerčal? Jaz nijsem vajen čakati, in tudi zdaj se mi ne ljubi.

Pol. Manes mi je dejal, da mu je ostro prepovedano, buditi jih. Pa náte moje pesmi, ki jih mislim v kratkem na svitlo dati; čitajte jih za kratek čas.

Dij. Če so tudi res kratkočasne.

Pol. Mislim, da niso napačne; vsaj moji prijatelji jih močno hvallijo, ter pravijo, da niso še nikoli nič enacega čitali; ali prijateljem nij vselej vsega verjeti: zato bi mi bilo ljubo, ako bi mi tudi vi hoteli povedati svojo misel, ker slišim, da ste v tacih stvaréh oster in moder sodnik.

Dij. Jaz oster in moder sodnik! Kedo ti je to dejal? Meni pesem pa zajcu boben. Druzega ne, samo povedati vem, kje je kaj neumnega, kaj smešnega. Če hočeš, da tudi tebi to storim, naj bode. Daj sem! Križ božji!

(Vzame knjigo, ter gre z njo v kot.)

Čakaj, temu čem denes malo podkuriti, saj tako nij nič z njim! Potokrates, Dijonizov cerkóvnik, pride.

Pot. Dober dan vam bog daj. Ali se more k božjemu služabniku?

Pol. Bolj potiho govorite; gospod Kriton spé.

Pot. Sè spanjem pravičnega! O mogočni Dijonizos, ti veselje našega serca, prikaži se mu v sanjah, kakor si se prikazal nocoj meni, in omeči ga, da me usliši ter stori, česar ga bodem prosil.

Pol. Kako prošnjo imate, pobožni mož, do g. Kritona?

Pot. Orgle so se nam poterle, pa nove zastave nam je treba. Ker je cerkev Dijonizova ubožna, kakor veš, zato sem prišel k gosp. Kritonu, da nam pomore.

Dij. (V kotu čita.)

Če Lelja zelo ti, bedak,
Življenje tiho je ranilo.

Ta deva ljubeznjiva, kakor jo imenuje, je vendar malo preza-robljena.

Pot. Kedo mermrá tam v kotu?

Pol. To je Dijogenes, in moje pesmi čita.

Pot. A! — retro Satanas!

Pol. Kaj vam je, da se tako plašite?

Pot. O varuj nas! Volk se plazi okolo hleva, ter zalázuje nedolžno ovčico. O mladenič, pazi se, pazi tega starega grešnika!

Dij. (čita.)

Serce je goba, ki se vname.

Nu, to je tudi res dobro, in kaj takega v resni pesmi! Ha! ha!

Pot. To je gotovo kaka sveta pesem, ker se tako brohotá.

Pol. Ne, svete nij nobene vmes; ne vem čemu se smeje.

Pot. Zakaj svetih ne poješ? O mladenič, poslušaj me, ter poj bogovom na čast, in dobro ti pojde tu in tam. Pa glej ga, kako se proti nama vali, jaz ne ostanem tu, tja le v kot se stisnem, kakor golobček pred jastrebom.

Pol. Nu! kako so vam po volji moje pesemce? Kaj pravite?

Dij. Samo na hitrem in po verhi sem jih pregledal, a to moram povedati, da v tako kratkem časi nijsem še nikoli čital toliko smešnega, zmétenega in neslanega, kakor zdaj.

Pol. Kaj! moje pesmi smešne — neumne — neslane? Ali prav slišim? A to more vsak reči; dokazati je treba! Pokażite mi, kje je kaj smešnega, zmétenega, neslanega?

Dij. Ker imam čas in dobro voljo, naj bode, da-si to nij posebno prijetno delo. Od kraja začniva.

Precej motto:

Če pesmi moje niso take,
Kot jih želé samice vsake,
Naj bravši jih bi se pomnilo,
Da v čislu mi serce je bilo.

Kaj je to: „samice vsake?“

Pol. „Samice vsake“ — to je: vse samice, ali: vsaka samica.

Dij. Zakaj tako ne govoriš, kakor ljudje govoré? Nikoli noben človek ne poreče: vsake samice.

„Naj bravši jih bi se pomnilo“. Kedo bravši? In pomnilo! Hotel si pač reči, naj „pomislijo“, a ne: pomnijo.“ Sploh: zakaj ne govoriš na ravnost? Pesmi nijso uganke!

Pojdiva dalje:

Uvod: Gnala skrivna moč me je v samoto,
Da vtolažil mlado bi serce,
Da odgnal prečudno bi tesnoto,
Da vpokojil skrivne bi želje.

Kako je to nakopičeno! En krepek verz namesto treh bi bil mnogo boljši. In tudi: tesnoba se ne odganja. Skerb, strah se odganja, sploh stvari, katere pridejo od zunaj v serce. Hitel urno sem. — Kaj se tudi hiti počasi? To je prazna tautologija! — „Le naprej sililo je oko.“ Oko nema tukaj nič posla. Serce je dalje sililo, to je tukaj edino karakteristično, če veš, kaj znači ta beseda, kakor tudi kaže verz: ni miru serce mi hotlo dati.

Vsa lepota ni več zame bila,
Ki v naravi rad sem je iskal.
„Vsa lepota ni več zame bila!“ Kaj je to?
Pol. To je, da nij bilo zame več lepote.
Dij. Zakaj tako ne govoriš, kakor misliš?
Čul sem pevce pevati premilo,
Slavčevo sem petje čul celó.

Tega celó pač nij bilo treba. Ali je to kaj tako posebnega — pač ga je stik privlekel.

Žile v meni so hitreje bile,
Huje serčne so pretile sile.

Káke so te serčne sile? Kaj in komu so pretile? Molčiš? Sam ne veš, kaj si hotel povedati, a vendar mora biti v pesmi vse določno in jasno. To ne gre, da se beseda postavi, samo da je, pa naj si kedó misli, kar hoče.

(Dalje.)

Vabilo na naročbo.

Tiste gg. naročnike ki so na „Zvon“ samo do konca junija naročeni, a želé naš list še dalje prejemati, prosimo, da naročbo skoraj ponové, da se jim bode mogel „Zvon“ še dalje redno pošiljati. Naročnina „Zvonu“ je 1. gold. 50. kr. za pol leta, 1 gold. za tri mesece. — O tej priliki še enkrat oménjamo, da naše uredništvo je še vedno v svojem starem stanovanji: Wien, I. Johannesgasse, 16, kamor naj se pošiljajo vse reklamacije, časopisi in naročnina. A listi, kateri se strogo tičejo uredništva, ali kateri zahtevajo nujnega odgovora, naj se pošiljajo „Zvonovemu“ lastniku z napisom: J. Stritar, Baden bei Wien, Helenengasse, 14.

Listnica. G. G. naročnikom v Celovci: Verujte nam, da se Vam je list vselej redno poslal, 9. štev. celó dvakrat; če ga torej niste prejeli, oprostite nas, mi nijamo krivi. Sicer nam je zadnji čas došlo tudi od drugod toliko reklamacij, da smo se morali na glavni pošti pritožiti; prosimo, poterkajte še Vi pri celovski pošti.